

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 241/2021-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Laššákovej v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou Lexpert s. r. o., Horná 15, Banská Bystrica, IČO 45 976 856, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti JUDr. Roman Dula, proti postupu a rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 1To/27/2019-950 z 9. októbra 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. apríla 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1, práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života podľa čl. 19 ods. 2, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na efektívne trestné konanie podľa čl. 4, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a práva na rešpektovanie súkromného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) tým, že Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v napadnutom rozsudku č. k. 1To/27/2019-950 z 9. októbra 2019 odkázal sťažovateľku ako poškodenú so zvyškom nároku na náhradu škody na civilný proces.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi podľa § 179 ods. 1 Trestného zákona, za ktorý bol páchatel odsúdený rozsudkom Okresného súdu Prešov č. k. 5T/142/2014 z 25. novembra 2016 na štyri roky trestu odňatia slobody.
3. V uvedenom rozsudku z 25. novembra 2016 bola sťažovateľka okresným súdom odkázaná so

svojím nárokom na náhradu škody podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku na civilné konanie. Krajský súd uznesením č. k. 1To/9/2017 z 5. apríla 2017 zamietol odvolanie sťažovateľky proti tejto časti výroku rozsudku. Sťažovateľka podala proti tomuto rozhodnutiu krajského súdu prvú ústavnú sťažnosť (bod 4).

4. Ústavný súd v náleze č. k. III. ÚS 759/2017-55 z 5. februára 2019 rozhodol, že odkázanie sťažovateľky na civilné konanie porušilo jej základné práva. Presnejšie, boli porušené sťažovateľkine základné práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, na rešpektovanie súkromného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 9/2017 a jeho uznesením č. k. 1 To 9/2017 z 5. apríla 2017.

5. Po kasácii krajský súd opätovne rozhodoval o náhrade škody sťažovateľky. V rozsudku napadnutom touto novou ústavnou sťažnosťou (č. k. 1To/27/2019 z 9. októbra 2019) priznal sťažovateľke podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia škodu vo výške 21 424 eur a náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10 000 eur a podľa § 288 ods. 2 Trestného poriadku sťažovateľku so zvyškom nároku na náhradu škody opäť odkázal na civilný proces.

6. Krajský súd k tomu v odôvodnení uviedol, že vo vzťahu k ďalšej časti uplatneného nároku na náhradu majetkovej ujmy v sume 44 830 eur, ktorá mala byť sťažovateľke spôsobená tým, že ju obžalovaný nútil vykonávať prostitúciu a za ňou poskytované služby mal zinkasovať celkom 45 990 eur (vo vyčíslení je rozpísané, v koľkých prípadoch, aký druh sexu mal byť poskytovaný poškodenou a aké sadzby mali muži, ktorým poškodená sexuálne služby poskytovala, za jednotlivé druhy sexu platiť), pričom z tejto sumy jej mal dať 1 160 eur. K tomu krajský súd podotkol, že v tejto časti rozhodne nemožno považovať nárok na náhradu škody, aj keby ho bolo možné priznať, za preukázaný. Údaje uvádzané v uplatnení nároku sa totiž v mnohom nezhodujú ani len s obsahom výpovedí samotnej poškodenej a za takejto situácie rozhodne nie je možné v uvedenej časti nárok na náhradu škody priznať.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka tvrdí, že už na základe prvého nálezu bol krajský súd povinný rozhodnúť o celom nároku. Krajský súd podľa nej nerešpektoval nález ústavného súdu. Nález ústavného súdu má širší dosah, pretože sa týkal principiálnej otázky – čiastého odmietania trestných súdov rozhodovať v adhéznom konaní. Poškodených tak vystavujú hrozbe sekundárnej viktimizácie, oddaľujú odškodnenie poškodených, ktorí musia absolvovať ešte aj spravidla dvojstupňový civilný proces. K nároku na náhradu majetkovej ujmy sťažovateľky by aj civilný súd mal k dispozícii len rovnaké údaje a dôkazy, ako mal trestný súd. Nárok na náhradu majetkovej ujmy vo výške 44 830 eur bol odôvodnený vyčísleným odhadom tržieb za vykorisťovanie sťažovateľky, poškodenej, zo strany odsúdeného. Nie je v možnostiach sťažovateľky ako obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi, aby exaktne vyčíslila a preukázala výšku majetkovej ujmy. Bola zlákaná do cudziny, bolo zneužitie jej zraniteľné postavenie, bola vykorisťovaná a bol na nej spáchaný trestný čin. Za takýchto okolností nie je možné od obeť obchodovania s ľuďmi očakávať, že bude vedieť objektívne

a presne vyčíslit' náhradu škody a že bude vedieť preukázať aj jej výšku. Nevie to exaktne urobiť v trestnom konaní a nevedela by to urobiť ani v prípadnom civilnom konaní, čiže nie je žiadny dôvod na to, aby došlo k odkázaniu poškodenej s touto časťou náhrady škody na civilné konanie.

8. Sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že v právnom poriadku absentuje na tieto účely zákon podobný zákonu č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov. Dáva do pozornosti holandskú právnu úpravu, ako aj odškodňovane obetí obchodovania s ľuďmi, pri ktorých vykorisťovanie spočíva v žobraní (odsek 11 recitálu smernice Európskeho parlamentu a rady 2011/36/EÚ z 5. 4. 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania; vec Chowdury a ďalší proti Grécku).

9. Zo smernice Európskeho parlamentu a rady 2011/36/EÚ z 5. 4. 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania (článok 12 ods. 4) vyplýva: „Bez toho, aby bolo dotknuté právo na obhajobu, a v súlade s individuálnym posúdením osobnej situácie obete príslušnými orgánmi členské štáty zabezpečia osobitné zaobchádzanie s obeťami obchodovania s ľuďmi, aby sa predišlo ich sekundárnej viktimizácii, a to tak, že sa v najširšom možnom rozsahu a v súlade s kritériami stanovenými vo vnútroštátnom práve, ako aj s pravidlami týkajúcimi sa diskrečného práva justičných orgánov, praxou a usmerneniami zabráni: a) zbytočnému opakovaniu výsluchov v priebehu vyšetrovania, trestného stíhania a súdneho konania; b) vizuálnemu kontaktu obetí s obžalovanými, a to aj v priebehu výpovede, napr. pri vypočúvaní a krížovom výsluchu, využívaním vhodných prostriedkov vrátane vhodných komunikačných technológií; c) výpovedi na verejnom pojednávaní, ako aj d) zbytočnému kladeniu otázok týkajúcich sa súkromného života.“

10. Podľa čl. 53 recitálu smernice Európskeho parlamentu a rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov, „riziko sekundárnej a opakovanej viktimizácie, zastrášovania a pomsty zo strany páchatel'a alebo v dôsledku účasti na trestnom konaní by sa malo obmedziť tým, že sa konanie vedie koordinovaným spôsobom, pri ktorom sa obeť rešpektujú a umožňuje sa im získať dôveru v orgány. Kontakt s príslušnými orgánmi by mal byť čo najjednoduchší, pričom by sa počet nepotrebných kontaktov mal obmedziť na minimum napríklad zhotovením zvukovo-obrazového záznamu výsluchu a umožnením jeho použitia v súdnom konaní.“

11. Z čl. 16 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a rady 2012/29/EÚ vyplýva, že členské štáty majú zabezpečiť, aby obeť mali v rámci trestného konania právo získať v primeranej lehote rozhodnutie o náhrade škody páchatel'om.

12. V zmysle čl. 15 ods. 2 a 3 Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (č. 487/2008 Z. z.) každá zmluvná strana ustanoví vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku právo na právnu pomoc a bezplatnú právnu pomoc pre obeť podľa podmienok ustanovených jej vnútroštátnym právny poriadkom. Každá zmluvná strana ustanoví vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku právo obetí na odškodnenie od páchatel'ov.

13. Sťažovateľka podotýka, že je rozdiel, či dochádza k vykorisťovaniu na Slovensku alebo v ekonomicky silnejšom Taliansku, kde sú príjmy ľudí vo všeobecnosti vyššie a rovnako aj výnosy z vykorisťovania.

14. Sťažovateľka túto časť uzatvára konštatovaním, že nesprávnym postupom krajského súdu sa oddiaľuje odškodnenie sťažovateľky, sťažovateľka sa stále musí touto záležitosťou zaoberať. Ak by nedošlo k zrušeniu rozsudku v napadnutej časti, tak to bude nevyhnutne znamenať, že sa sťažovateľka bude musieť stretávať s páchatelom v rámci civilného procesu, čím bude vystavená značnému riziku sekundárnej viktimizácie. Týmto spôsobom porušovateľ zasiahol do práv sťažovateľky na ľudskú dôstojnosť, súkromný život, súdnu a inú právnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie, efektívne trestné konanie. Sťažovateľka zároveň namieta porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prietahov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd okrem iného rozhoduje o sťažnostiach právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Každú takúto sťažnosť ústavný súd predbežne prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť návrh podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ústavy možno podľa ustálenej judikatúry považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (z posledného obdobia napr. I. ÚS 391/2019, I. ÚS 403/2019, I. ÚS 418/2019 s početnými odkazmi na predchádzajúcu judikatúru).

16. Podľa § 287 Trestného poriadku:

(1) Ak súd odsudzuje obžalovaného pre trestný čin, ktorým spôsobil inému škodu uvedenú v § 46 ods. 1, uloží mu spravidla v rozsudku, aby ju poškodenému nahradil, ak bol nárok riadne a včas uplatnený. Ak tomu nebráni zákonná prekážka, súd uloží obžalovanému vždy povinnosť nahradiť neuhradenú škodu alebo jej neuhradenú časť, ak jej výška je súčasťou popisu skutku uvedeného vo výroku rozsudku, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného, alebo ak ide o náhradu morálnej škody spôsobenej úmyselným násilným trestným činom podľa osobitného zákona, ak škoda nebola dosiaľ uhradená.

17. Podľa § 288 Trestného poriadku:

(1) Ak podľa výsledku dokazovania nie je podklad na vyslovenie povinnosti na náhradu škody alebo ak by bolo treba na rozhodnutie o povinnosti na náhradu škody vykonať ďalšie dokazovanie, ktoré presahuje potreby trestného stíhania a predĺžilo by ho, súd odkáže poškodeného na občianske súdne konanie, prípadne na konanie pred iným príslušným orgánom. Poškodeného treba označiť jeho menom a priezviskom, dátumom a miestom narodenia a miestom bydliska. Ak je poškodeným

právnická osoba, treba ju označiť jej obchodným menom alebo názvom, sídlom a identifikačným číslom podľa záznamu v obchodnom registri, živnostenskom registri alebo inom registri.

(2) Na občianske súdne konanie alebo na konanie pred iným príslušným orgánom odkáže súd poškodeného tiež so zvyškom jeho nároku, ak mu nárok z akéhokoľvek dôvodu prizná len sčasti.

18. Podstatou veci je posúdiť, či napadnutý rozsudok krajského súdu, ktorým bola sťažovateľka odkázaná s nárokom na náhradu škody na civilné konanie (*podľa § 288 ods. 2 Tr. poriadku poškodenú so zvyškom nároku na náhradu škody odkazuje na civilný proces*), porušil súkromie a dôstojnosť sťažovateľky a jej právo na súdnu ochranu tým, že jej hrozí sekundárna viktimizácia v civilnom konaní. Skutočnosť, že sa tým predlžuje konanie, má zároveň porušovať právo na konanie bez zbytočných prietáhov.

19. Ústavný súd zistil, že sťažovateľka dosiaľ nepodala návrh na náhradu škody, pretože je presvedčená, že sa má rozhodnúť na pôdoryse trestného konania.

20. Ústavný súd ešte pred samotnou argumentáciou uvádza, že je súdom ľudskoprávnym, a preto mu nie je ľahostajná emočná stránka veci a taktiež pozitívne vníma s tým súvisiace nasadenie právneho zástupcu sťažovateľky.

21. Predmetnú druhú ústavnú sťažnosť týkajúcu sa adhézneho konania navrhnutého sťažovateľkou je nutné vnímať v súvisi s prvou sťažnosťou sp. zn. III. ÚS 759/2017. V predchádzajúcom rozhodnutí boli prítomné signály, že trestný súd v podstate hlbšie nezvažoval rozhodnúť o škode v adhéznom konaní. Ústavný súd v tom videl prvok svojvôle, ktorý vzhľadom na charakter trestného činu, ktorého bola sťažovateľka obeťou, prerástol do porušenia hmotných základných práv. Z nálezu možno tiež odvodiť jeho širší význam spočívajúci v tom, že ak sú splnené podmienky, zvlášť v skutkovo jasných, priamočiarych prípadoch, tak sa trestné súdy majú nárokom na náhradu škody riadne zaoberať.

22. Pri prieskume napadnutého rozsudku sa ústavný súd so zvýšenou pozornosťou zameril na overenie skutočnosti, či sa neopakovali záťaž, ktoré už ústavný súd krajskému súdu vytkol. Krajský súd priznal sťažovateľke náhradu sťaženia spoločenského uplatnenia a náhradu nemajetkovej ujmy. Ústavný súd, aby zistil, či mal krajský súd dôvod odkázať sťažovateľku na civilné konanie, teda, či nerozhodoval svojvoľne, musel zvážiť, či je vec skutkovo a právne bežná z hľadiska občianskeho práva, a tak spôsobilá na efektívne rozhodnutie trestným súdom.

23. Ústavný súd po oboznámení sa s rozhodnutiami zistil, že vec nie je civilisticky triviálna. Súd sa predovšetkým musí vysporiadať s otázkou právneho základu požadovaného nároku, t. j. či ide o (i) bezdôvodne obohatenie alebo o (ii) náhradu škody, alebo o (iii) iný nárok. Ak by súd napr. posudzoval vec ako bezdôvodné obohatenie, musel by brať do úvahy, či je činnosť podľa rozhodného talianskeho práva legálna. Taktiež by musel posúdiť, či by takto posúdený nárok neodporoval § 39 Občianskeho zákonníka. Ak by súd napr. posudzoval vec ako náhradu škody za nerealizovanú sprostredkovateľskú zmluvu na prácu, tak by musel posúdiť, či išlo o uvedenie do omylu hneď od začiatku, alebo až neskôr nastali okolnosti, pre ktoré nebola zmluva realizovaná. Ústavný súd bez akéhokoľvek záväzného dopadu na civilné rozhodovanie preto konštatuje, že bez dôkladného dokazovania a následného právneho posúdenia by nebolo možno určiť, či je vec potrebné posúdiť ako bezdôvodné obohatenie alebo náhradu škody (alebo ako iný nárok). Navyše, nie je vylúčené, že by bolo potrebné vziať do úvahy aj taliansku právnu úpravu a jej vzťah

k slovenskému právnemu poriadku. S vyriešením týchto otázok teda súvisí rozsah dokazovania, na ktoré poukázal krajský súd v napadnutom rozhodnutí.

24. Ústavný súd teda konštatuje, že na rozdiel od skoršieho rozhodnutia krajského súdu žiadne argumenty z odôvodnenia preskúmaného rozhodnutia nesmerujú k „zbaveniu“ sa veci, a tým k porušeniu práv sťažovateľky. Charakter veci presahuje rámec trestného konania. Aktuálne právo náhrady škody je vo všeobecnosti veľmi komplexné. Ústavný súd vníma, že aj z európskych právnych noriem vyplýva dôraz na ochranu obetí vrátane konaní o ich civilných nárokoch. Ako však bolo uvedené, krajský súd pozíciu sťažovateľky svojvoľne neignoroval, nekonal s ňou ako s „objektom“. S ohľadom na náročnosť zvyšného civilnoprávneho nároku nemožno predpokladať, že trestné konanie by bolo pre sťažovateľku menej komplikované než konanie civilné.

25. Sťažovateľka zároveň namieta prietahy v konaní. Ústavný súd už rozhodol, že absencia rozhodnutia o časti nároku môže znamenať aj porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (II. ÚS 392/2017). Taktiež ústavný súd akceptuje poškodených za nositeľov práva na konanie bez zbytočných prietahov v adhéznom konaní. Keďže ústavný súd akceptoval odkázanie sťažovateľky na konanie o náhrade škody, tak je trestné konanie ukončené a v rámci tohto konania už prietahy nevznikajú. Navyše, ak sú splnené podmienky podľa § 288 Trestného poriadku, je trestný súd povinný odkázať poškodeného s nárokom na náhradu škody na civilné konanie, a teda nemôže v tomto zmysle o danom nároku „nevyhovujúco“ rozhodnúť sám. Preto nemožno sťažnosti v tejto časti vyhovieť.

26. Z uvedených dôvodov je zřejmé, že namietaným postupom a rozsudkom krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu uvedených práv, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol v celom rozsahu ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2021

Peter Molnár
predseda senátu